

કોરોના વાયરસની મારામારીને કારણે રમતગમત ક્ષેત્રે થનારી અસરો-એક તટસ્થ વિશ્લેષણ :

ડૉ. જતિનકુમાર હરજીવનવદાસ સોની
શારીરિક શિક્ષણ નિયામક
સૌરાષ્ટ્ર યુનિવર્સિટી રાજકોટ.

કોરોના વાયરસની આ વૈશ્વિક મહામારીને કારણે અનેક રમતના ક્ષેત્રે એવા છે કે જેના પર સીધી અસર થશે. ગુજરાતમાં એક લાખ લોકો બેસી શકે તેવી અદ્યતન સુવિધાવાળું ક્રિકેટ સ્ટેડિયમ બનાવ્યું તેવા વિશ્વમાં અનેક ક્રિકેટ અને અન્ય રમતો ના સ્ટેડિયમ છે. વિવિધ રમતો ના સ્ટેડિયમમાં હજારો લાખો લોકો પોતાના શ્રેષ્ઠ ખેલાડીઓની રમત ને નજરે જોવા માટે સ્ટેડિયમમાં આવવનો આગ્રહ રાખતાં હોય છે અને રમતનો આનંદ માણતા હોય છે કોરોના ની મહામારી ને કારણે નવા સંજોગો ઊભા થયા છે તે જોતા સોશિયલ ડિસ્ટનસિંગ દો ગજ નું અંતર “do gaj ki duri” અનિવાર્ય બની છે

આર્થિક પાયમાલીની પરિસ્થિતિમાં સપડાયેલ સંપૂર્ણ વિશ્વ રમતગમતના વિકાસ માટે કેટલું બજેટ ફાળવાશે તેની પર મોટો પ્રભાવ લોકોમાં પ્રસ્તુત હોઈ શકે. સાંપ્રત પરિસ્થિતિમાં જાપાનમાં યોજનાર આગામી ઓલિમ્પિક રોક લગાવવામાં આવી છે કારણકે કોરોના વાયરસને કારણે ઊભી થયેલી સ્થિતિ અને અનેક લોકોના મૃત્યુ પામે તથા સંક્રમણથી ઊભી થનારી ભયાવહ સ્થિતિને કારણે "જીવન પહેલા" life First તે સૂત્ર મહત્વનું બને છે. ત્યારે રમતગમતના ક્ષેત્રે પરિમાણો બદલાય તો નવાઈ નહીં. પ્રેક્ષકોએ લાઈવ મીડિયા કવરેજથી જ રમતનો આનંદ લેવો તેવી તમામ વ્યવસ્થાઓ હવે અનિવાર્ય થશે.

Espn પર ઉપલબ્ધ માહિતી પ્રમાણે અનેક રમતો જેવી કે એથલેટીક્સ, ફૂટબોલ, ચેસ, બેડમિન્ટન, ટેનિસ, ક્રિકેટ, વૉલીબોલ, બોક્સિંગ, શૂટિંગ, રેસવોલ્ટિંગ, ટેબલ ટેનિસ, કુસ્તી, વેઇટ લીફ્ટિંગ, અને સ્કવોશ જેવી અનેક રમતોની સ્પર્ધા ઉપર રોક લગાવવામાં આવેલ છે. એક બાજુ દેશમાં lockdown ની સ્થિતિ છે. અનેક લોકો પોતાના ઘરોમાં બંધ છે અને નિષ્ક્રિય જીવન જીવવા મજબૂત બને છે આ સંજોગોમાં બેઠા જીવનને કારણે શારીરિક અક્ષમતા ધર કરી ન જાય રોગપ્રતિકારકક્ષમતા ઓછી થાય તેવા સંજોગોમાં લોકો વધુ સંક્રમિત થાય અને મૃત્યુના હવાલે થાય. કોરોના જેવી મહામારીને માત આપી શકાય અને lockdown દરમિયાન લાંબો સમય ધરની અંદર પસાર કરનાર વ્યક્તિઓના શારીરિક સ્વાસ્થ્ય, માનસિક સ્વાસ્થ્ય અને ગત્યાત્મક કુશળતાઓ યોગ્ય રીતે રહે તે માટે ઘરમાં રહીને વિવિધ પ્રકારની કસરતો, યોગ અભ્યાસ, એરોબીક કસરત, ફી હેન્ડ ફિટનેસ એક્સરસાઇઝ વિગેરે ના માધ્યમથી પોતાના શરીર સૌખ્ય અને જાળવી

રાખવા માટે સરકાર અને રમત ક્ષેત્રના તજજ્ઞો એ અનેક સૂચનો કર્યા છે અને માર્ગદર્શિકા બહાર પાડી છે. રમત ક્ષેત્રના વિકાસમાં જોડાયેલ અનેક સંસ્થાઓ અનેક કુશળ તજજ્ઞો, ખેલાડીઓ, રાહબરો અને રમત વૈજ્ઞાનિકો રમતગમતના ક્ષેત્રે ભવિષ્યમાં આવનાર બદલાવની જોતા ગહન ચિંતનમાં પડ્યા છે. હવે રમત-ગમતના ક્ષેત્રની વિવિધ સ્પર્ધાઓમાં એલિજિબિલીટી કાઈટેરિયામાં વધારાનો કાઈટેરિયા મેડિકલ સર્ટિફિકેટ પણ જોડાશે. જે ખેલાડી ઓ શારીરિક અને ગત્યાત્મક કુશળતા ધરાવતા હોય પણ કોઈપણ રોગથી સંક્રમિત હોય તો તેને ભાગ લેવા માટે પ્રશ્નો ઊભા થશે. સંક્રમણ ધરાવતા લોકોને રમતગમતની પ્રવૃત્તિઓ ખાસ કરીને તરણની પ્રવૃત્તિઓ, તમામ એક્વેટિક sports, પર્સનલ કોન્ટેક્ટ સ્પોર્ટ્સ જેવાકે જુડો, રેસલિંગ, કરાટે, taekwondo, બોક્સિંગ જેવી રમતોમાં વિશેષ કાળજી રાખવાની જરૂરત પડશે કારણકે પ્રત્યેક સમયે ખેલાડીએ એકબીજાના વ્યક્તિગત સંપર્કમાં જ રહેવું પડે છે અને ફરજિયાત પણે એકબીજાને સ્પર્શ કરવો પડતો હોય છે અથવા એકબીજાએ ઉપયોગ કરેલા રમત-ગમતના ઉપકરણોના સંપર્કમાં આવવું પડતું હોય છે. આ સંજોગોમાં સંક્રમણની શક્યતા વધે છે. તદુપરાંત તેની સાથે આવેલ સાથી ખેલાડીઓ અને પ્રેક્ષકો જો મોટી માત્રમાં એકઠા થતાં હોય તેવા સંજોગોમાં સંક્રમણની શક્યતા વધુ જણાય છે. રમત-ગમત ક્ષેત્રને વિવિધ સ્પર્ધાઓના માધ્યમથી વ્યક્તિની ઓળખ, છુપા લક્ષણો યોગ્યતાઓ અને ગત્યાત્મક કુશળતાઓ, શારીરિક કુશળતાઓ, ગત્યાત્મક કૌશલ્ય, મનોશારીરિક ક્ષમતાઓ ની વચ્ચે પરસ્પર સ્પર્ધાનું પ્રાવધાન છે. જેનો અંતિમ હેતું રમતગમત પ્રવૃત્તિઓના માધ્યમથી શરીર સૌષ્ઠવની પ્રાપ્તિ અને રમત-ગમતમાં જીત મેળવવા મનો ગત્યાત્મક અને સાંવેગિક ક્ષમતા મેળવવાનો છે.

રમતગમતનું ધંધાધારી સ્વરૂપમાં અનેક બદલાવોની સંભાવનાઓને નકારી શકાય તેમ નથી. સ્ટેડિયમમાં રૂબરૂ આવનારની જગ્યાએ ટીવી / ઇલેક્ટ્રોનિક મીડિયાનો બિઝનેસ નવો આકાર લેશે. પર્સનલ ટ્રેનર, કોચ, રમતવીર અને પ્રેક્ષકોએ ઇલેક્ટ્રીકલ ઉપકરણોનો વધુ અને કાર્યદક્ષતાપૂર્વક ઉપયોગ અને જ્ઞાનથી સમૃદ્ધ થવું પડશે. ટીચર અને અધ્યાપક અને અધ્યેતા બંનેએ નવી પ્રલાણીનો ઉપયોગ કરવો પડશે. Tele sports training / sports coaching માટે નવી ટેકનોલોજી વિકસાવવી પડશે અને તેનાથી અવગત પણ થવું પડશે. નવી પેઢીએ નવા ઊભરતાં ક્ષેત્રો પર ધ્યાન આપવું પડશે અને સજ્જ પણ થવું પડશે. નવી સ્પોર્ટ્સ બિઝનેસ શૈલી વિકસાવવી અનિવાર્ય બનશે. નવી દુનિયા નવી ક્ષિતિજો સાથે અનુકૂલન સાધવું પડકાર રૂપ બનશે પણ તેને માટે તૈયાર રહેવું પડશે. આફતને અવસરમાં બદલવાની પળ છે. આઉટ ઓફ ધ બોક્સ ચિંતન કરવું જરૂરી જણાય છે. પરિસ્થિતિ સામે પરવશ થવાની જગ્યાએ સક્ષમતાથી ઊભા થવું એજ ઉપાય છે. રમતગમતના નામે મબલખ કમાણી પર હવે અનેક ક્ષેત્રે રોક લાગવાની સંભાવના ઊભી થશે. મોટા સ્ટેડિયમ જગ્યાએ નાના ઓછા પ્રેક્ષકોની ક્ષમતા ધરાવતા મેદાનો બનશે. પરતું તે લાઈવ

કવરેજ માટે તમામ સુવિધા ધરાવતા હશે. પ્રિન્ટ મીડીયા કરતાં ઇલેક્ટ્રોનિક અને ટીવી, મીડિયા અને મોબાઇલ ટેકનોલોજી, થ્રી ડી. લાઇવ અને વર્ચુઅલ રિયાલિટીની ટેકનોલોજીનો ઉપયોગ વધશે. E Sports તરફ ઝોક વધશે, વર્ચુઅલ કોચિંગ, ઓનલાઇન કોચિંગનો ટ્રેન્ડ્સ વધશે. વિશ્વમાં કોઈ પણ ખૂણે ટોપ કોચ પેઇડ લાઇવ ટ્રેનિંગ કે પેઇડ ઓનલાઇન વર્ચુઅલ સ્ટ્રીમિંગથી મૂવમેન્ટ અનાલિસીસ કરી સલાહ-સુચન અને ટ્રેનિંગ ટિપ્સ, આપશે. એક બારી બંધ થશે તો બીજી ખુલશે. વિઝ્યુઅલ કોચિંગ પ્રો. જેવા સોફ્ટવેરનો મહત્તમ ઉપયોગ ન કરી શકે તેવા શારીરિક શિક્ષણના અધ્યાપકો કામકાજ વિહીન અથવા બિન અસરકારક પુરવાર થશે. કોચ અને ટ્રેઇનરો તથા શારીરિક શિક્ષણના અધ્યાપકોને ટાયર કરતી સંસ્થાઓ એ પોતાનો અભ્યાસક્રમ બદલવો પડશે. કાગળ પરની પરીક્ષાઓ હવે કૌશલ્યોના અને કુશળતાના મૂલ્યાંકન તરફનો ઝોક વધશે. ઓનલાઇન લાઇવ કોર્સવર્ક, E-learning and teachingની બોલબાલા વધશે. Sports Coaching Visual ઇ-લર્નિંગ કોન્ટેન્ટ ડેવલોપરની જરૂરીયાત વધશે. Face to Face learning / Chok and Talk ચોક એન્ડ ટોકની જગ્યા (self-instructional learning materials) સ્વ અધ્યયન સંપુટ (સેલ્ફ લર્નિંગ) નો જમાનો આવશે.

હવે ભવિષ્યમાં આ પ્રકારની મહામારી અને સંક્રમણ નહિવત ન થાય ત્યાં સુધી રમત ના નિયમો અને તેનું સ્વરૂપ, સ્પર્ધાની પ્રક્રિયા, મૂલ્યાંકન પ્રણાલી, મૂલ્યાંકન પ્રક્રિયા નું સ્વરૂપ, સામાજિક સ્વીકૃતિ નું સ્વરૂપ પણ બદલાશે. આ અંગેના ઉપલબ્ધ વિવિધ રેપોર્ટ્સ, સૂચનો અને માર્ગદર્શિકાઓને ધ્યાને લઈએ.

ઉપરોક્ત વિગતો જોતાં ભારતભાગ્ય વિઘાતા તરીકે ઊભરી આવેલા આપના વડાપ્રધાન હવે ફક્ત ભારતનું નેતૃત્વ નહિ પરંતુ હવે વૈશ્વિક સ્તરે નેતૃત્વ પ્રદાન કરી રહ્યાં છે. ભારત કોરોના આવતા પહેલા જાણે પ્રત્યેક દેશવાસીની ચિંતા હોય તે રીતે અગમચેતીના પગલાં સ્વરૂપે રમતગમતના વિવિધ કાર્યક્રમો ને પ્રાધાન્ય આપવાનો સંકલ્પ અને વિચાર પ્રજા સમક્ષ મૂક્યો, વિશ્વની ચિંતા હોય તેવી રીતે આંતર રાષ્ટ્રીય યોગ દિનનો પ્રસ્તાવ મૂક્યો જે સમગ્ર વિશ્વએ સ્વીકાર્યો અને “ફિટ ઈન્ડિયા” કાર્યક્રમ પ્રજા સમક્ષ મૂક્યો. જેમાં પ્રત્યેક નાગરિકને વિવિધ પ્રકારની કસરતો જેમકે હળવી કસરતો, વોકિંગ, જોગિંગ, સ્વિમિંગ, સાયકલિંગ, યોગ, ફિ હેન્ડ કસરતો વિગેરે જેવી અનેક પ્રકારની કસરતો કરવા અને પોતાની તંદુરસ્તીની માવજત કરવા એક મોટા પાયે એક પબ્લિક મુવમેન્ટ જાહેર હિતમાં ચલાવી. અનેક લોકોએ આ મુવમેન્ટનો લાભ લઈ. જાણે ભારત પર આવનારી આવી મહામારીને અગમચેતીના પગલાં સ્વરૂપે જ્ઞાન મળ્યું હોય અને અગાઉથી પ્રજાને સક્ષમ કરવા તૈયારીઓ શરૂ કરી દીધી. મનો-શારીરિક ક્ષમતા મેળવવા માટે કસરતો અને સક્રીય જીવનશૈલી વિષે પ્રજા સાથે અનેકવાર સંવાદ કરી ભારપૂર્વક પ્રત્યેક નાગરિકને જાગૃત કરવાના સાનિષ્ઠ પ્રયત્નો કર્યાં. ભારતના સપૂતને વૈશ્વિક સમર્થન મળી રહ્યું છે તે આપના સૌને માટે ગૌરવનો વિષય છે.